

Medicinski fakultet, Rijeka
Stomatološki studij
dekan prof. dr S. Marin

Zavod za zaštitu zdravlja, Rijeka
Ravnatelj Zavoda prof. dr K. Blečić

OOOR — Stomatološka zaštita
rukovodilac OOOR-a doc. mr dr J. Hraste

Funkcija stomatološke poliklinike u sistemu zdravstvene zaštite

J. HRASTE

Zaštita organa usne šupljine u današnjim uvjetima nije samo problem pojedinca pa stoga treba u pružanju stomatološke zaštite osigurati zajedničku aktivnost ne samo zdravstvenih radnika u stomatološkoj djelatnosti, nego i udruženog rada, kao i zdravstvenog osiguranja u interesnim zajednicama te postići njihovu uzajamnu povezanost.

Spoznaja tih činjenica omogućavaju nam da shvatimo ulogu i mjesto stomatoloških poliklinika te njihovu funkciju u sistemu zdravstvene zaštite stanovništva određenog područja.

Naime, sve veća složenost stručno-medicinskih poslova iz područja oralne medicine traži ne samo nove organizacijske oblike u djelatnosti zaštite usta i zubi, nego i specifičan pristup ostvarivanju jedinstva zdravstveno-stručnog, znanstvenog i nastavnog rada, putem primarne, sekundarne i tercijarne stomatološke zaštite.

1. CILJ I POSLOVI PRIMARNE STOMATOLOŠKE ZAŠTITE

Primarna, opća, ili osnovna stomatološka zaštita, obavlja se na razini zdravstvenih stanica, domova zdravlja i medicinskih centara, a ona predstavlja kontinuiranu zaštitu zdravlja svih organa usne šupljine te mora biti pristupačna stanovništvu u svakom slučaju zdravlja ili bolesti.

Cilj je primarne stomatološke zaštite u tomu, da osigura pravilni razvoj takvih zdravstvenih mjera, koje služe unapređenju i održavanju zdravlja organa usne šupljine te sprečavanju i suzbijanju bolesti usta i zuba.

Pored toga, uz ranu dijagnostiku, ona omogućava liječenje svih dentalnih i oralnih bolesti, uključujući i rehabilitaciju mastikatornog organa, izradom raznih vrsti protetskih nadomjestaka.

2. ZDRAVSTVENA FUNKCIJA POLIKLINIKA U SEKUNDARNOJ STOMATOLOŠKOJ ZAŠTITI

Sekundarnu stomatološku zaštitu pružaju poliklinike, kao izvanbolnički tip zdravstvene radne organizacije. One obavljaju specifične poslove s područja oralne medicine, odnosno njezinih specijalističkih disciplina, kao što su: preventivna i dječja stomatologija, ortodontija, dentalna i oralna patologija s parodontologijom, stomatološka protetika i oralna kirurgija.

To znači da stomatološke specijalističke ordinacije osiguravaju konzultativne, dijagnostičke i terapijske procedure iz svih specijalističkih grana.

Osim toga, stomatološke poliklinike, na razini primarne, odnosno opće ili osnovne zaštite, obavljaju i one poslove, koji se odnose na određene biološki ugrožene segmente populacije, kao što su trudnice, ili predškolska i školska djeca. U pojedinim jedinicama poliklinike vrše se i ostali rutinski zahvati, koji su neophodno potrebni za kompletnu obradu pacijenta.

3. TERCIJARNA (BOLNIČKA) STOMATOLOŠKA ZAŠTITA

Stomatološki odjeli kliničkih, općih ili specijalnih bolnica trebalo bi da postoje za šire područje i to u institucijama s više od 400 postelja kapaciteta i oni bi predstavljali tercijarnu ili bolničku stomatološku zaštitu.

Njihov bi zadatak bio prihvaćanje svih onih pacijenata, kojima je neophodna hospitalizacija i koji se ne mogu liječiti ambulantno u izvanbolničkim stomatološkim institucijama.

Jedino tako organizirana stomatološka djelatnost moći će postići konačni cilj, a to je poboljšanje zdravlja svih organa usne šupljine (H r a s t e¹).

Da bi se to ostvarilo nužno je izvršiti i podjelu rada, jer je to jedan od bitnih elemenata za jednostavnije, lakše i bolje izvršavanje zadataka, a prema sposobnostima izvršilaca i njihovim radnim kapacitetima (L e u š i ć²).

4. OSTALE FUNKCIJE STOMATOLOŠKE POLIKLINIKE

Pored već navedene zdravstvene funkcije stomatološke poliklinike, koja je najvažnija i odnosi se na poslove sekundarne specifične stomatološke zaštite, ne manju važnost ima i stručno-metodološka funkcija.

To su ustvari one aktivnosti, koje nisu vezane uz liječenje i brigu za zdravlje pojedinca, nego se odnose na cijelu populaciju regionalnog područja, gdje je potreban epidemiološki pristup u rješavanju zdravstvenih problema na području stomatologije.

a) Izrada zdravstvene dokumentacije i planiranje

Poliklinika treba da bude osposobljena za pripremu i izradu zdravstvene dokumentacije, što je osnova za planiranje i programiranje u stomatološkoj djelatnosti.

Faze planiranja (Skupnja³) treba da obuhvate ne samo evaluaciju prethodnog plana, nego i analizu razvojnih mogućnosti i potreba (prioritete), kako bi konačno donijeli nacrt plana za odgovarajuće naredno razdoblje.

Da bi se mogao napraviti realni plan razvoja na nekom području, potrebni su vjerodostojni demografski podaci i vitalni pokazatelji o stanovništvu, broju i strukturi zdravstvenog osoblja te mreži i kapacitetima stomatološke zaštite. Osim toga, treba znati i podatke o zdravstvenom stanju usta i zubi, odnosno kakva je distribucija dentalnih i oralnih bolesti te čitav niz drugih informacija, koje se moraju temeljiti na realnim i objektivno utvrđenim činjenicama.

Danas se smatra općenito priznatim da je za uspješno djelovanje sistema zdravstvene zaštite — pa tako i stomatološke — bitno uspostaviti efikasne zdravstvene informacijske sisteme, a oni se mogu realizirati jedino pomoću električnih računala (Deželic⁴).

Radi toga bi trebalo poraditi na tomu da se izrade prijedlozi i da se omogući obrada velikog broja podataka iz kliničke stomatološke dokumentacije, vezanih za populaciju, a na temelju međunarodne klasifikacije bolesti i povreda za područje stomatologije.

b) Stručni nadzor i podjela poslova

Daljnja važna funkcija stomatološke poliklinike je osiguranje kontinuiranog stručnog nadzora nad medicinskim radom i utjecaj na svrsishodnu podjelu poslova u stomatološkoj zaštiti, djelokrug i opseg rada pojedinih disciplina, ovisno o uspostavljenoj medicinskoj doktrini, s ciljem da se poboljšaju uvjeti iskorištavanja stomatološke zaštite i podigne njezina kvaliteta na višu razinu.

U narednom razdoblju, stomatološka djelatnost treba ne samo da se uveća u kvantitativnom smislu, što se tiče kadrova, opreme i prostora, nego i da se uvedu određene preinake u njenom funkcioniranju i organizaciji.

Na taj će način biti omogućena koordinacija stručno-medicinskog rada i efikasnije rukovođenje u rješavanju svih vrsti zdravstvenih problema s područja stomatologije.

Ta savjetodavna funkcija osigurava koheziju unutar pojedinih stručnih jedinica stomatološke zaštite.

c) Pripravnički i specijalistički staž

Stručnometodološka i edukativna funkcija stomatološke poliklinike sastoji se u tomu, da završenim liječnicima stomatolozima omogući nakon diplomiranja stjecanje određenog iskustva — prema propisanom programu za pripravnički staž — što je neophodno potrebno za njihovo osposobljavanje za stručni rad.

U to vrijeme, stomatolog polivalentnog tipa, dakle praktičar, treba da shvati osnovnu filozofiju struke, kako bi stekao široko razumijevanje za ciljeve stomatološke zaštite i naučio se služiti svim terapijskim mogućnostima, koje pruža moderna stomatologija.

On, ukratko, mora imati integrirani program stručnog rada, da bi mogao kasnije u samostalnoj praksi brigu o svim vrstima pacijenata, kojima treba da pruži stomatološku zaštitu.

Stomatološke poliklinike sa svojim specijalistima nosioci su programa zaštite iz preventivne i dječje stomatologije, ortodoncije, oralne kirurgije, dentalne i oralne patologije, s paradontologijom i stomatološkom protetikom. Stoga poliklinike moraju biti osposobljene da se u njima može djelomično ili u cijelosti provoditi stažiranje iz svih pet specijalističkih grana stomatologije.

d) Tečajevi za stručno usavršavanje

Danas se naši građani ne zadovoljavaju bilo kakvom zaštitom, već opravdano traže da ona bude na odgovarajućoj stručnoj razini.

Upravo radi toga, a u cilju rješavanja određenih zdravstvenih i društveno postavljenih prioriteta i problema u području stomatološke djelatnosti i da bi postojeći stručni kadrovi mogli pratiti novija dostignuća oralne medicine, moraju se u stomatološkim poliklinikama organizirati kratkotrajni permanentni tečajevi za stručno usavršavanje svih profila zdravstvenih radnika.

Smatram da takve tečajeve za stomatologe polivalentnog tipa treba organizirati i provoditi na razini odgovarajuće regije, tj. u Osijeku, Splitu, Rijeci i Zagrebu, dok za specijaliste svih grana takvi tečajevi treba da budu na jednom mjestu, tj. u Stomatološkom fakultetu u Zagrebu i to svake godine po tjedan dana.

e) Znanstveno-nastavna djelatnost stomatoloških poliklinika

I tu djelatnost ne smijemo zanemariti, uz zdravstvenu i stručno-metodološku funkciju poliklinika.

Naime, poliklinike preko svojih specijalista, koji su nosioci njihovog programa rada, treba da uz ranije navedene funkcije imaju i mogućnost proučavanja regionalne patologije s područja oralne medicine.

Upravo ispitivanja svih kauzalnih faktora dentalnih i oralnih bolesti, uz epidemiološki pristup, mogu dati korisne smjernice za najsvrsishodniju organizaciju stomatološke zaštite.

Stručni kadrovi poliklinika mogu sudjelovati i u različitim znanstveno-istraživačkim projektima iz oblasti stomatologije, bilo samostalno, bilo kao članovi ekipa iz drugih edukativnih ili znanstvenih institucija.

Gdje za to postoje uvjeti, poliklinike mogu ujedno služiti i kao nastavne baze za redoviti ili postdiplomski studij stomatologije.

Zaključno, moglo bi se istaći, da odgovor na pitanje u kojim međusobnim proporcijama treba da budu zastupljene pojedine funkcije stomatološke poliklinike, daje njihov plan i program rada, koji je načinjen na temelju društvenog dogovora, između korisnika i davalaca usluga stomatološke zaštite.

Sažetak

Sve veća složenost stručno-medicinskih poslova s područja oralne medicine traži ne samo nove organizacijske oblike u djelatnosti zaštite usta i zubi, nego i specifičan pristup ostvarivanju jedinstva zdravstvenostručnog, znanstvenog i nastavnog rada u oblasti stomatologije.

Autor navodi funkcije stomatološke poliklinike u sistemu zdravstvene zaštite i daje prijedlog za najsvrsishodniju organizaciju rada, podjelu poslova, a na temelju iskustava Stomatološke poliklinike Zavoda za zaštitu zdravlja u Rijeci.

Summary

THE FUNCTION OF THE DENTAL POLYCLINIC IN THE SYSTEM OF HEALTH PROTECTION

The ever increasing complexity of professional medical work in the sphere of oral medicine requires not only new organisational forms in the protection of the mouth and the teeth, but also a specific approach towards the creation of uniform medical, professional, scientific and teaching programmes in stomatology.

The author lists the functions of the dental polyclinic in the system of health protection and makes suggestions for the most effective organisation of work, the division of jobs based on the experiences of the Dental Polyclinic of the Institute for Health Protection at Rijeka.

Zusammenfassung

DIE FUNKTION DER STOMATOLOGISCHEN POLIKLINIK IM SYSTEM DES GESUNDHEITSDIENSTES

Die ständig komplizierteren fachlich-medizinischen Eingriffe auf dem Gebiete der oralen Medizin, erfordern neue Organisations-formen als auch einen spezifischen Zutritt zur Erzielung der Einheit auf fachlichem, gesundheitlichem, wissenschaftlichem und unterrichtlichem Gebiete der Stomatologie.

Der Autor führt die Funktionen der stomatologischen Poliklinik im System des Gesundheitsdienstes an, und gibt Vorschläge für die zweckmässigste Arbeitsorganisation und Arbeitseinteilung auf Grund Erfahrungen in der Stomatologischen Poliklinik in Rijeka.

LITERATURA

1. HRASTE, J.: ASCRO, 6:17, 1971
2. LEUŠIĆ, Z.: ASCRO, 9:41, 1975
3. SKUPNJAK, B.: Mreže, kapaciteti i kadrovi zdravstvene djelatnosti u planu razvoja zdravstva za razdoblje 1976—1980, Savjetovanje Zajednice zdrav. ustanova SRH, Opatija 1975
4. DEŽELIĆ, Dj.: Primjena elektroničkih računala u zdravstvenim informacionim sistemima, Medicinska enciklopedija Dopunski svezak, Jugoslavenski leksikografski zavod, Zagreb, 1974